

Workshop sessie 1: Grensvervaging tussen overheid en onderneming

Vroeger was het simpel: de onderneming stond voor efficiëntie en de overheid voor kwaliteit. Uitdrukkingen als 'de tucht van de markt' en 'vadertje staat' herinneren daar nog aan. De tijden zijn echter veranderd: de overheid schuift steeds meer op richting markt, terwijl bedrijven in toenemende mate worden aangesproken op hun maatschappelijk verantwoordelijkheid. Dat de grensvervaging tussen overheid (publiek) en bedrijf (privaat) niet altijd goed uitpakt, blijkt met enige regelmaat. Denk aan de recente problemen bij de liberalisering van de energie- en taximarkt, de kritiek op de topsalarissen van CEO's en de roep om strictere gedragscodes voor multinationals. De vervagende grens tussen publiek en privaat roept de vraag op in hoeverre overheid en bedrijfsleven nog steeds van elkaar verschillen. Zijn er typisch publieke en private waarden te identificeren, zijn ze verenigbaar of leiden ze slechts tot waardeconflicten?

In deze workshop denken we aan de hand van actuele voorbeelden en prikkelende stellingen na over deze evenzo relevante als boeiende vraag. We gaan op zoek naar de verschillen in waarden tussen overheid en onderneming. Dat doen we door te discussiëren over drie actuele verschijningsvormen van publiek-private grensvervaging. Om te beginnen wordt aandacht besteed aan de zakelijke overheid die wil leren van het bedrijfsleven. Dan staan we stil bij de maatschappelijke onderneming die zich al dan niet met goede bedoelingen inzet voor de samenleving. Ten slotte wordt de kijker gericht op de trend van publiek-private samenwerking bij grootschalige investeringsprojecten. Op basis van deze case-gerichte aanpak gaan we ervan uit dat we de verschillen tussen overheid en onderneming als vanzelf tegenkomen.

De inleiders en discussianten bij deze workshop zijn Michiel Heldeweg en Gert-Jan Hospers. Ze zijn beiden verbonden aan de Faculteit Bedrijf, Bestuur en Technologie van de Universiteit Twente en samen initiatiefnemer van de masteropleiding Management, Economics and Law. Heldeweg is universitair hoofddocent staats- en bestuursrecht. In zijn onderzoek kijkt hij in het bijzonder naar de borging van het algemeen belang op de grens van publiek- en privaatrecht. Hospers is universitair docent economie en strategie. Hij is met name geïnteresseerd in economische en strategische vraagstukken op het niveau van landen, regio's en steden.

Steeds vaker worden bedrijven aangesproken op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Consumenten, belangengroepen en overheden hebben uiteenlopende verwachtingen over de rol van ondernemers in de samenleving. Een bedrijf kan tegenwoordig niet meer louter winst maken, maar wordt ook geacht kwaliteit te leveren en bij te dragen aan de publieke zaak. In dit vak passeren belangrijke thema's binnen het maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) de revue. In het bijzonder gaan we in op ethische aspecten van het ondernemen (denk aan boekhoudschandalen), regulering van arbeidsomstandigheden, de relatie bedrijfsleven-milieu (duurzaamheid) en juridische vraagstukken ten gevolge van nieuwe technologische ontwikkelingen in het bedrijfsleven (bijv. regulering van e-commerce en biotechnologie).

Populaire begrippen als MDW, privatisering, deregulering en marktwerking staan niet op zichzelf, maar zijn onderdeel van de trend dat de staat in toenemende mate opschuift richting markt. Geïnspireerd door het efficiency-denken uit het bedrijfsleven besluit de overheid taken die altijd publiek waren nu steeds meer over te laten aan private partijen. De rol van de staat is dan beperkt tot die van toezichthouder. Toch laten gevallen als de Californische energiecrisis, de problemen rond de NS en Schiphol, de mislukte UMTS-veilingen en de 'boetefabriek' van de NMA zien dat de markt niet per definitie leidt tot kwaliteit. In dit vak behandelen we de voors en tegens van overheid en markt met specifieke aandacht voor de levering van voorheen publieke voorzieningen zoals energie, telecommunicatie en openbaar vervoer.